

που και διαβαθμίσεως. Καί την τελευταίαν ημέραν την αποχαιρετιστήριον, είδομεν γέροντας ζυμωμένους με την πυρίτιδα και σκληρομένους από την ισόθιον πολεμικήν διαπάλην, δακρύοντας σάν παιδιά μικρά... Είς τούτο δέ φυσικά δέν υπελείπετο ό εύλαθής και εύαισθητος Πρίγκηψ....

***

Η κυριαρχούσα όμως φυσιογνωμία ήτο τότε ό Βενιζέλος. Διά τους Πρίγκηπικούς ήτο κακός δαίμων, ό ενεργήσας ν' αποπεμφθή εκ Κρήτης ό Πρίγκηψ. Εά τούς οπαδούς του ήτο ό γόης άρχηγός, πολεμικός και άνταρτικός άρχηγός εις τό Θέρισσον, πολιτικός εις τά Χανιά, προσιτός, πανταχού παρών με τό αιώνιον μειδιάματόν, με την μυστηριώδη φλόγα των ματιών του και την σαγηνεύουσαν ρητορικήν του διαλεκτικήν. Ήτο τότε εις τά σαράντα του και ή βαθεία μαυριδερή του γενειάς έτόνιζε περισσότερο την φλόγα των ματιών του. Άπέναντι ενός Πρίγκηπος με την αίγλην την οποίαν ό Κρητικός λαός τον περιέβαλλε μόνον εκείνος ό άνθρωπος, ό σύρων ανά τά Χανιά πλήθη άφροισωμένα και τυφλών θαυμαστών, ό άνθρωπος με την βραδύτερον Πανελληνίως και Διεθνώς γνωσθείσαν έξαιρετικήν ίσχυράν προσωπικότητα, ήτο δυνατόν να άντιπαρεβλήθη. Καί άντιπαρεβλήθη νικηφόρος, διότι ό άγων του ήτο άγνός, ειλικρινής, πατριωτικός με τάς εύρείας βλέψεις και την διορατικότητα, την οποίαν τώρα όλοι την αναγνωρίζουν.

***

Είχομεν τό έξαιρετικόν ευτύχημα να συνομιλήσωμεν δις έκτενωσ με τον άρχηγόν του Θέρισσου. Οί έξ Αθηνών είχομεν κάποιαν προκατάληψιν έναντίον του, την οποίαν τά όξύτατα εν Κρήτη τάθη μάς την ηύξησαν. Άλλ' έπαγγελματικώς άνεξαρτήτως προσωπικών διαθέσεων, ως δημοσιογράφοι, ήμεθα υποχρεωμένοι να τον ίδωμεν και δέν ήτο διόλου τούτο δύσκολον. Ο αγαπητός κ. Κλέαρχος Μαρχαντωνάκης, γνωστός εις όλους τότε τους δημοσιογραφικούς κύκλους των Αθηνών, παρά τοις όποίοις ένήργει ως είδος πρόσθεως του Θέρισσου, μάς προητοίμασε μίαν κοινήν μετά δύο άλλων συναδέλφων συνέντευξιν εις τό μικρόν του διηγηγορικόν Γραφεϊόν, εκεί που εις κάποιο στενόν—όλοι οί δρόμοι των Χανίων είναι στενοί—παρά τό Σαντριβάνι, τό κέντρον τούτου της Κρητικής προτενουσής. Ο κ. Βενιζέλος μάς εξήγησε λεπτομερώς τά πάντα εις την στάσιν του απέναντι του Πρίγκηπος. Ο γράφων ήτο όκληρότερος παντός άλλου, έπιμείνας εις τό να έρωτά τον κ. Βενιζέλον περί πάσης άπορίας και να ζητή εξηγήσεις επί όλων των έξ Αθηνών προκαταλήψεών του ως πεισματώδης heckler κανενός Άγγλικού meeting. Ο γόης όμιλητής δέν άφησε τίποτε αναπάντητον και όταν έφεύγομεν εν επιλόγφ ενθυμούμεθα ότι μάς είπε :

Αί Έλληνικαί παραδόσεις.

Άπό την Έλληνικήν κινητοποίησην.

Σημειώσατε, κύριοι, καλὰ τὸ ἐξῆς ὡς παραδείγμα. Οἱ ἀντίπαλοί μου μεταξὺ ἄλλων με κατηγοροῦν διότι ἐπιμένο εἰς τὸ σύστημα τῆς πολιτοφυλακῆς, με τὸ ὁποῖον λάθρα καὶ ἀσυναισθήτως θ' ἀποκτήσῃ ἡ Κρήτη στρατὸν 50—60 χιλιάδων ἑτοιμον διὰ πᾶσαν ἐθνικὴν προπύρριαν. Μετὰ τινὰ καιρὸν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θὰ ἐννοήσουν τὴν ἀξίαν τοῦ μέτρου καὶ θὰ τὸ ἐφαρμοῦσιν.

Καὶ πράγματι αὐτὸ ἐγένε καὶ ἡ Κρήτη ἀσυναισθήτως εἶχε στρατὸν ὀργανωμένον ὅταν τὸ Ἔθνος τὸν ἐχρησίαθη. Ἐξ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον προχείρως ἐνθυμούμεθα δύνανται τις νὰ κρίνῃ περὶ τῆς πολιτικῆς προορατικότητος καὶ τῶν εὐφυειῶν βλέψεων τοῦ ἀνδρός, ὅστις ὀμίλει τότε με γρανιτώδη ἀξιοθαύμαστον ἀποτελεοίτησιν καὶ αἰσιοδοξίαν.

Ὁ κ. Βενιζέλος, ἐκτιμήσας ἴσως τὴν πεισματώδη καὶ πρῶτον ἐρευνητικὴ καὶ ἐρωτηματικὴ τοῦ γράφοντος, τοῦ ἔκαμε τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ τὸν ζητήσῃ καὶ εἰς ἰδιαίτην συνομιλίαν. Τότε δὲ μᾶς ἐδόθη καλλιτέρα εὐκαιρία νὰ θαυμάσωμεν τὴν διεισδυτικὴν διαλεκτικὴν ἀκαταγώνιστον περσιζότητά καὶ τὸ συνεκτικὸν καὶ εὐαὐτὸ τῶν ἰδίων καὶ τῶν γνωμῶν του. Ὁ ὅλος εἶρημὸς τῶν πολιτικῶν του γνωμῶν ἦτο ἓνα τέλειον οἰκοδόμημα, ἄσπιλον, συμπαγές, ρυθμιζώτατον. Ἡ ὁμιλία του εἶχεν ὅλας τὰς διακρινόμενας καὶ διαχωρούσας ἀπὸ τῆς ἡρέμου καὶ γαληνίας μεχρὶ τῆς φλογεροτάτης ἐκφράσεως, ὁμοῦ καὶ ἐξάρσεως. Κατὰ τοῦ Πρίγκηπος οὐδὲν ἀπολύτως ἔλεγε προσωπικῶς κατὰ τοῦ διοικητικοῦ του ὅμως συστήματος εἶχε πλεῖστα νὰ εἴπῃ... Ἀλλ' ἂς μὴ πολιτικολογήσωμεν τόσσα, προκειμένου περὶ λησμονηθειῶν σελίδων τῆς Κρητικῆς ἱστορίας. Ἡθέλωμεν μόνον νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς ἐντυπώσεως τὴν ὁποῖαν μᾶς εἶχε κάμει ὁ Βενιζέλος τότε. Τὴν εἶχομεν γράψῃ τότε καὶ θὰ τὴν ἐνθυμούμεθα εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν. Ὅταν μετὰ πάροδον ἔτων καὶ μεγάλων διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν γεγονότων, ὧν αὐτὸς ἦτο πρωταγωνιστής, τὸν εἶδομεν ἐνταῦθα κατὰ τὰς Συνδιασκέψεις τῆς εἰρήνης, ἐκάμομεν ἐκ τοῦ προχείρου μίαν παραβολὴν τοῦ τότε Βενιζέλου μετὰ τὸν νῦν. Μεγαλειτέρα ἡρεμία καὶ γαλήνη εἰς τὴν ὄψιν του, διηρησμένην ἤδη με πολιάς τρίχας, τὸ αὐτὸ ὁμοσμειδίαμα, τὸ αὐτὸ μαστηριώδες διεισδυτικὸν φῶς τῶν ὀφθαλμῶν, ἡ αὐτὴ σαγηνεύουσα διαλεκτικὴ. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐδῶ Βενιζέλου ὀμίλησαν ἤδη ἄλλοι καλλιτέρον ἡμῶν καὶ εὐρύτερον. Τὸ κυριώτατον ὅμως χαρακτηριστικὸν καὶ τοῦ τότε καὶ τοῦ νῦν Βενιζέλου εἶναι ἡ ἀπέραντος αἰσιοδοξία του, μία δύναμις μεγάλη εἰς τὰ χέρια τόσον μεγάλου πνεύματος. Εἶναι ἡ ἀσβεστος λαμπρὰ ἢ ὀδηγοῦσα αὐτὸν διὰ σχολίων ἐπιδικῶν περιστάσεων εἰς τὸν μεγάλων ἐπιδικῶν σχολῶν του, τὴν Ἐνωσὶν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς ἓν Ἔθνος.

Γράφον κανεὶς περὶ τῆς ταραχῶ-

δους ἐκείνης Κρητικῆς περιόδου, εὐρίζεται εἰς κωκῶνα πολλῶν καὶ ποικίλων ἀναμνήσεων, αἱ ὁποῖαι πάντοτε θὰ μένουν ζωηραὶ ὅπωςδὴποτε καὶ ἂ παρέλθῃ χρόνος. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ λησμονηθῇ ἡ κατῆφεια τῶν Κρητῶν κατὰ τὴν ἐσπεραν τῆς λάθρα ἐπιβίβασεως τοῦ Πρίγκηπος εἰς ἓν τῶν θεωρητικῶν μας ἔκ τινος κρητικῶν κολίσεων τῆς Χαλέπας; Ἡ τὸ ἀπελπιστικὸν καὶ ἀπονενομημένον διάδημα ἐνόπλων χωρικών τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἐφορησάντων καὶ διασπασάντων τὴν ζώνην τῶν διεθνῶν στρατευμάτων καὶ εἰσβαλόντων εἰς τὸ Ἀνάκτορον διὰ ν' ἀπαγάγουν τὸν λατρευτὸν Πρίγκηπα εἰς τὰ ἀπάτητα Κρητικὰ βουνά; Ἐχύθη αἷμα τότε καὶ προσεληφθησαν σοβαρώτερα διὰ τῆς πανθομολογουμένης ψευδαισθητικῆς τῶν διεθνῶν καὶ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Πρίγκηπος, ὅστις παρέπεισε τοὺς ἐνόπλους ν' ἀποχωρήσουν εἰς Χανιά, ὅπου θὰ ἤρχετο νὰ τοὺς συναντήσῃ. Ἀλλ' αἱ συστάσεις τῶν Προξένων καὶ αἱ ἐξ Ἀθηνῶν ὀδηγία ἠνάγκασαν τὸν Πρίγκηπα νὰ φύγῃ ἀφανὸς διὰ τινος μονοπατιοῦ ἐκ τῶν Ἀνακτόρων πρὸς τὴν παραλίαν, ὁπότεν παρελήφθη ὑπὸ λέμβου τοῦ ἀναμμένουτος ἑλληνικοῦ θεωρητικοῦ. Πῶς νὰ λησμονήσῃ κανεὶς τύπου ὡς τὸν Μιχελιδάκιαν—τὸν Μιχελὴν τῶν Κρητῶν—τὸν Κούνδουρον μετὰ τὴν ἀθλητικὴν τσομποστασιάν του, τὸν Κρητικὸν Τσομποστασιάν, τὸν Λασκωλογιάννην, τὸν Μανουσογιαννάκη καὶ τόσους ἄλλους τύπους, τοὺς ὁποῖους κάθε ὥραν καὶ κάθε στιγμὴν διασταύρωνε κανεὶς εἰς τὸ Σαντριβάνι; Πῶς νὰ λησμονήσῃ συγγινητικὰς σκηνὰς ὡς τὸ ἀνεύγμα τοῦ Βουλευτηρίου μετὰ τὸ τετακτὸν ψήφισμα τῆς ἐνώσεως, τὸν ὄρκον πίστεως εἰς τὸν Βασίλεα Γεώργιον, τὰς θρονεοῦς ζητωκραυγὰς τῶν ἀσσημανίων πολεμιστῶν βουλευτῶν. Ἡ τὴν ἐπίσκεψιν τολείων ἐνδιαφερόντων εἴτε ἱστορικῶς εἴτε τοπογραφικῶς, τολείων φερόντων εἰσέτι τὰ ἴχνη ἀγρίων μαχῶν, ἄλλων τολείων μαγευτικῶν, ὡς ἡ Σούδα μετὰ τὸν ἀπέραντον λιμένα της καὶ εἰς τὸ βάθος τὴν ξηρὰν καὶ ἀκατοίχητον νησίδα ἐφ' ἧς ἦτο τὸ ἔμβλημα τοῦ Σουλτάνου, μία τενεκεδένια ἡμισέληνος ἐπὶ σαρακοβρότου ἱστοῦ, νησίδα ἀπόσιτον ἔνεκα τῶν παμμεγίστων τσοκνιδῶν τὰ Μπουτσουναῖα πλησίον καὶ πρὸς νότον τῶν Χανίων, ἡ πεδιάς ἐφ' ἧς ὁ Βάσσης εἶχε κατατροπώσει τοὺς Τούρκους, ἐρημοκλήσια καὶ μοναστήρια ἡμικατεστραμμένα ἐκ τῶν πολέμων, πυργόσπιτα ἡμικατεστραμμένα μεσαιωνικῆς αἰγῆς καὶ μυστηρίου...

Πῶς θὰ ἤθελε κανεὶς νὰ ἴδῃ σήμερον τὴν Κρήτην ὁριστικῶς ἐλευθέραν, ἡρεμον, χωρὶς πάθη ὀξύτατα, γαληνιαίαν, εὐτυχή, μετὰ τὴν χαρὰν καὶ τὴν μεγάλην ἱκανοποίησιν ποῦ ἔδωσεν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν τὸν Μέγαν Ἀναμορφωτὴν του.

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, Ὀκτώβριος, 1915.

ΧΡ. ΚΑΙΣΑΡΗΣ

Ὁ ὑπολοχαγὸς Παῦλος Γύπαρης μετὰ τοὺς 500 Κρητὰς του, ὁ τιμήσας τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν Ἀλσατίᾳ καὶ ἐσχάτως ἐν Λαοδανειλλίῳ.

Ἐλευθέριος Γεωργιάδης καὶ Ἐπαμεινώνδας Ἀργυρόπουλος, τιμημένοι τοῦ Γαλλικοῦ ἀγῶνος.

Ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ Μουσικὸς Ὀμιλὸς τοῦ Waterbury, Conn.

Η ΕΛΛΑ

Εἶμαι τοῦ Ἥλιου ἡ θυγατέρα
ἢ περὶ ἀπ' ὄλαις χαϊδεντή.
Χρόνια ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα
ἔς αὐτὸν τὸν κόσμον με κρατεῖ.
Ὅσο νὰ πέσω νεκρωμένη,
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ
εἴμ' ἢ ἐλῆρά ἢ τιμημένη.

Δὲν εἶμ' ὀλόξανθη, μοσχάτη
τριανταφυλλιά ἢ κιτριὰ
θαμπῶν τῆς ψυχῆς τὸ μάτι,
γιὰ τὰλλα μάτια εἶμαι γορὰ.
Δὲ μ' ἔχει ἀηδόνι ἐρωμένη,
μ' ἀγάπησε μία θεὰ
εἴμ' ἢ ἐλῆρά ἢ τιμημένη.

Ὅπου κ' ἂν λάχω κατοικία,
δὲ μ' ἀπολείπουν οἱ καρποὶ
ὡς ἔς τὰ βαθειά μου γηρατεῖα
δὲ βρῶσκω ἔς τὴ δουλειὰ ντροπῆ.
Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
καί εἶμαι γεμάτη προκοπῆ
εἴμ' ἢ ἐλῆρά ἢ τιμημένη.

Φρίκη, ἐρημιὰ, νερὰ καὶ σκόπη,
τὴ γῆ ἐθάψαν μὰ φορὰ
πράσινη αὐγὴ με φέρνει πρώτη
ἔς τὸ Νῶε ἢ περιστερὰ
ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμῆ
τὴν ἐμμορφιά καὶ τὴ χαρὰ
εἴμ' ἢ ἐλῆρά ἢ τιμημένη.

Ἐδῶ ἔς τὸν ἥσιο μ' ἀπὸ κάτου
ἦρθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπανθῆ,
κα' ἀκούσθηκ' ἡ γλυκεῖα λαλιά του,
λίγο προτοῦ νὰ σταρωθῆ.
Τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῆ
εἴμ' ἢ ἐλῆρά ἢ τιμημένη.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ὁμάς Ἑλλήνων ἀθλητῶν τῆς Νέας Ὑόρκης, εὐρισκομένων νῦν εἰς τὰ πεδία τῆς τιμῆς.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ρόδος πρὸς τὴν ὁποίαν συγκεντρῶνται τὰ βάσκανα δλέμματα τῆς Ἰταλίας.

Ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν κινητοποίησιν.—Πυροβοληταὶ σύρουσιν βαρὺ πυροβόλον.

Τὰ Ἑλληνικὰ ἀντιτορπιλικὰ εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς

Ὁ Ρουμανικὸς στρατὸς

Ἴταλοί ἀξιωματικοὶ ἐρευνοῦν τὸν Ἐπιτελικὸν χάρτην πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς.....Τεργέστης.

Ὁ ἡρωϊκὸς Βασιλεὺς τῆς Τσερναγόρας.

Ὁ Μέγας Δούξ Νικόλαος, προοριζόμενος νὰ δράσῃ εἰς τὴν Βαλκανικὴν.